

Opdragen, kinderdoop, volwassenendoop¹ en belijdenis

In vele kerken is er een uitgestippeld pad om te volgen om uitdrukking te geven aan jouw betrokkenheid bij God en relatie met God. In het algemeen zijn er twee paden, waarvan een kerk of traditie er maar één erkent. Óf je wordt als kind gedoopt, doet belijdenis (vaak rondom je 18e), en bevestigt gelijk daarmee je lidmaatschap van de kerk. Óf je wordt als kind opgedragen (als je gelovige ouders hebt), en rondom je 16e of 18e (of wanneer je 'tot geloof komt') gedoopt. Soms is dit laatste gelijk gekoppeld aan lidmaatschap van de kerk, maar niet altijd. Beide paden trachten uitdrukking te geven aan de oproep in het Nieuwe Testament om je te laten dopen als onderdeel van het bekeringsproces naar het 'horen bij God door Jezus'. Historisch gezien, heeft de Kerk van de Nazarener vanaf het begin van haar bestaan ruimte gegeven voor beide paden. De Kerk van de Nazarener is tot stand gekomen door een samenvoeging van verschillende kerken die verschillende voorkeuren hadden met betrekking tot de doop. Zij heeft nooit gewild dat een vorm van de doop in de weg zou staan van de eenheid van de kerk. Er wordt binnen de Kerk van de Nazarener wereldwijd op allerlei leeftijden gedoopt, op allerlei manieren (besprenkeling, begieting, onderdompeling). Niet één vorm wordt boven een ander vorm uitgetild als zijnde 'ideaal'.^{2,3}

In dit document probeer ik hierover duidelijkheid te geven. Natuurlijk geeft het niet alle mogelijkheden weer, ook niet alle denkbare situaties. Het probeert duidelijkheid te geven over de relatie van kinderdoop en opdracht, volwassenendoop en belijdenis.

Theologische geschiedenis van de doop

De doop als een christelijke ritueel heeft zijn oorsprong in de joodse traditie: het is een reinigingsritueel. Om aan te geven dat men rein was, bijvoorbeeld voor vrouwen na de maandelijkse 'onreinheid', werd men gedoopt en weer als rein verklaard. Dit gaf uitdrukking aan een herstelde relatie met de gemeenschap en met God. Er staat in Marcus 1:4 dat Johannes de Doper "de mensen opriep zich te laten dopen en tot inkeer te komen, om zo vergeving van zonden te verkrijgen." Zonden staan tussen de relatie met God en mens in; bekering van zonden ("tot inkeer komen") is een weer terugkeren naar God die de mens van harte weer omarmt.⁴ De doop geeft dan aan dat de

¹ Waar in dit artikel wordt gesproken over volwassenendoop wordt de doop bedoeld van jongeren (meestal vanaf 15 of 16 jaar) en volwassenen die een bewuste keuze maken om Jezus als hun Heer te belijden en in Zijn naam gedoopt willen worden.

² Geloofsartikel XII.16, Handboek 2009-2013: "16. We believe that Christian baptism, commanded by our Lord, is a sacrament signifying acceptance of the benefits of the atonement of Jesus Christ, to be administered to believers and declarative of their faith in Jesus Christ as their Savior, and full purpose of obedience in holiness and righteousness. Baptism being a symbol of the new covenant, young children may be baptized, upon request of parents or guardians who shall give assurance for them of necessary Christian training. Baptism may be administered by sprinkling, pouring, or immersion, according to the choice of the applicant. (Matthew 3:1-7; 28:16-20; Acts 2:37-41; 8:35-39; 10:44-48; 16:29-34; 19:1-6; Romans 6:3-4; Galatians 3:26-28; Colossians 2:12; 1 Peter 3:18-22)" [*N.B. er wordt aan een nederlandse vertaling van het meest recentelijk handboek gewerkt!*]

³ De praktijk laat echter zien dat er predikanten zijn die het ene pad boven het andere verkiezen.

⁴ "Wie goddeloos leeft, maar zich afkeert van de zonden die hij heeft begaan, zich houdt aan al mijn geboden, mij trouw is en het goede doet, zal zeker in leven blijven en niet sterven. De misdaden die hij heeft begaan zullen hem niet worden aangerekend; door zijn rechtvaardige daden zal hij in leven blijven. Denken

persoon weer rein is, en dat de relatie met God en dus ook met de gemeenschap van Gods mensen is hersteld. Toen Jezus en zijn discipelen mensen doopten, zal deze doop ook in dezelfde lijn zijn geweest. Zij doopten mensen die ‘tot inkeer’ waren gekomen, en afgerekend hadden met de zonde. Deze mensen waren nu rein voor God.

Na de dood en opstanding van Jezus werd het steeds duidelijker dat Jezus de vervulling bracht van de beloftes van een nieuw verbond tussen God en Zijn mensen. Johannes de Doper had al aangegeven dat Jezus degene was die zou dopen met de Heilige Geest (Marcus 1:8). Dit wijst op de belofte van God door de profeet Ezechiël: *“Ik zal zuiver water over jullie uitgieten om jullie te reinigen van alles wat onrein is, van al jullie afgoden. Ik zal jullie een nieuw hart en een nieuwe geest geven, ik zal je versteende hart uit je lichaam halen en je er een levend hart voor in de plaats geven. Ik zal jullie mijn geest geven en zorgen dat jullie volgens mijn wetten leven en mijn regels in acht nemen”* (Ezechiël 36:25-27). Als mensen Gods geest zouden ontvangen, zouden zij werkelijk ‘rein’ voor God kunnen leven. We lezen in Handelingen dat men de bekeerlingen doopten ‘in de naam van Jezus’. Het was duidelijk geworden dat men zich alleen naar God toe kon keren en Gods geest kon ontvangen *door Jezus*. Door Jezus krijgt men een nieuw hart en een nieuwe geest waardoor men volgens Gods wet kan leven. De doop blijft een reinigingsritueel dat aangeeft dat het goed is tussen die persoon en God. Het dopen *in de naam van Jezus* geeft aan dat dit mogelijk is gemaakt door Jezus.⁵

Het ritueel van de doop wordt ook verbonden aan het sterven en opstaan van de Heer Jezus Christus: *“Toen u gedoopt werd bent u immers met hem begraven, en met hem bent u ook tot leven gewekt, omdat u gelooft in de kracht van God die hem uit de dood heeft opgewekt. U was dood voor de zonden... Maar God heeft u samen met Christus levend gemaakt toen hij ons al onze zonden kwijtschold.”* (Kolossenzen 2:12 & 13). Door de doop laten we zien dat we met Christus zijn gestorven (ons oude leven afleggen) en met Hem zijn opstaan (het nieuwe leven aandoen). De doop is een uiterlijk teken van de innerlijke genade dat iemand nu bij God hoort, door de innerlijke reiniging van Gods genade.

De Kinderdoop

Dat men ook baby's en kinderen doopt komt vermoedelijk voort uit de praktijk van het leven. Volwassenen die in Jezus geloven en voor God leven krijgen kinderen. Deze kinderen worden geboren binnen het gezin van God. Zij hoeven niet zelf vanuit ‘de wereld’ Gods gezin binnen te komen. Als een baby of kind gedoopt wordt is dat, net als bij een volwassen, een uiting van de reinheid van die persoon tegenover God. Hij of zij maakt deel uit van Gods gezin, door Jezus. In het Bijbelse denken is de gemeenschap heel belangrijk. Men leeft nooit op zichzelf. Het gezin vormt een metafoor voor de gemeenschap van alle mensen die God volgen, die met, door, en voor hem leven. In een gezin horen ook de mensen erbij die (nog) niet de verantwoordelijkheid kunnen dragen voor hun keuzes. Zo ook in het gezin van God. Deze mensen worden begeleid door de anderen binnen het

jullie dat ik het toejuich als een slecht mens sterven moet? – spreekt God, de HEER. Nee, ik wil dat hij tot inkeer komt en in leven blijft” (Ezechiël 18:21-23).

⁵Zie Handelingen 10:44-48. Deze ‘heidenen’ gaven blijk van de vervulling met de Heilige Geest. Op grond daarvan werd het duidelijk voor Petrus dat zij gedoopt konden worden in de naam van Jezus. Door Jezus waren ze rein, dus konden ze in de naam van Jezus rein verklaard worden.

gezin in het leven als gezinslid, als één van Gods mensen. De doop geeft aan dat zij volwaardig lid van Gods gezin zijn.

Doop in de Kerk van de Nazarener

Binnen de Kerk van de Nazarener is de doop een sacrament. John Wesley noemde een sacrament een middel tot genade. Hiermee bedoelt hij “uiterlijke tekenen, woorden of acties, uitgevoerd in opdracht van God om de gewonen kanalen te zijn waardoor Hij voorafgaande, rechtvaardigende of heiligende genade geeft aan mensen.”⁶ Een ander Sacrament in onze kerk is het avondmaal.

De doop als sacrament is dus een uiterlijk teken van innerlijke genade. De doop is een getuige van Gods genade in ons leven en niet van ons geloof of vermogen om onszelf te veranderen of heiligen. Het ritueel van de doop is een uiterlijk teken, dus wordt de vorm binnen de Kerk van de Nazarener erkent als niet essentieel op onze weg met God. De vorm waarin er binnen de Kerk van de Nazarener gedoopt wordt kan dan ook wisselen. Er worden zowel kinderen als volwassenen gedoopt, zowel door besprenkeling als door onderdompeling. Niet de vorm, maar de essentie, de getuigenis van Gods genade in ons leven, staat bij de doop centraal.

De behoefte aan een overgangsrite

Sommige mensen willen de doop koppelen aan een moment waarop een keuze is gemaakt. Net als mensen die God voor het eerst leren kennen en kiezen om hem te volgen de doop ondergaan, willen veel jongeren die in een christelijk gezin opgegroeid zijn zich laten dopen als teken dat zij door willen blijven gaan op de ingeslagen weg. Met het besef van eigen verantwoordelijkheid als mens, groeit ook het besef van een eigen keuze om als Gods mens in het leven te staan. Deze keuze willen zij bekrachtigen door het ritueel van de doop te ondergaan.

Doordat er in onze cultuur een moment is dat een mens ‘op eigen voeten gaat staan’, is er behoefte aan een ritueel waarin hij of zij bevestigt dat hij/zij ook binnen het gezin van God ‘op eigen voeten staat’. Het is goed om als gemeente hierin te voorzien. Er gaat vaak een roemoerige tijd aan vooraf waarin de tiener worstelt met niet alleen maar nieuwe hormonen, maar ook met de waarden en normen van de ouders en van de gemeenschap. Het zwaartepunt van verantwoordelijkheid verschuift van de ouders en de gemeenschap naar het kind zelf. Als de jong volwassene door deze tijd heen komt met een vast besluit om zelf ook verder te gaan in het leven als Gods mens, is het goed om dat met een ritueel te bevestigen.

Opdragen van kinderen

Vele ouders hebben hun kind juist niet laten dopen als baby zodat hij/zij op dit moment in zijn/haar leven de doop kan ondergaan vanuit eigen beslissing. Deze ouders hebben dan veelal hun kind als baby “opgedragen” aan de Heer. Het opdragen van een kind aan God is een moment waarin de

⁶ John Wesley, *Means of Grace*, http://wesley/nnu.edu/john_wesley/sermons/016.htm

ouders uitdrukking geven aan het feit dat hun kind bovenal een kind van God is en opgenomen wordt in Gods gezin (zie ook kinderdoop). Ouders leggen beloftes af aan God om hun kind te leiden in het leven met God, en er wordt voor kind en ouders gebeden. Zo wordt er aan hun kind meegegeven dat zij een keuze kunnen, en hopelijk zullen, maken om voor God te leven ook als zij zelf straks volwassen zijn. Als hun kind zover is om deze levenskeuze zelf te maken, ondergaat hij/zij het ritueel van de doop om hier uiting aan te geven.

Voorafgaande genade

Zowel de kinderdoop als het opdragen van kinderen gaan uit van de voorafgaande genade van God die het kind omringt. De voorafgaande genade is de genade waarmee God ons omringt en ons naar zich toe trekt, voordat wij gered zijn. De voorafgaande genade is de genade van God die vooraf gaat aan onze redding. Het is de voorafgaande genade die een kind omringt, wanneer hij in een Christelijk gezin opgroeit.⁷ Hier wordt ook uiting aan gegeven door de beloften die de ouders doen, om hun kind naar God te wijzen. Zowel bij de kinderdoop als het opdragen van kinderen, is het de wens dat deze voorafgaande genade leidt tot bekering en reddende genade.

Belijdenis

Net als gelovige ouders die ervoor kiezen om hun kind niet te laten dopen als baby toch vaak een behoefte ervaren aan een ritueel dat uiting geeft aan het feit dat het kind nu al deel uitmaakt van Gods gezin, hebben vele jongeren die als baby wél gedoopt zijn behoefte aan een ritueel als jongvolwassene om uiting te geven aan hun keuze om 'op eigen voeten' in Gods gezin verder te gaan. In vele kerken wordt de jongvolwassene de gelegenheid geboden om belijdenis te doen van hun geloof. De jongere heeft een weloverwogen besluit genomen om door te gaan in het leven dat zijn/haar ouders hen voorgeleefd hebben, maar nu vanuit zijn/haar eigen overtuiging. Te midden van de gemeente wordt hier uitdrukking aan gegeven door middel van een getuigenis van de jongere, en een aantal beloftes die aangeven in een eigen relatie met God te zullen leven door Jezus. Deze belijdenis wordt bezegeld met een zegenbede voor de jong volwassene.

Ruimte binnen de Kerk van de Nazarener

Het is goed om nog te noemen dat er binnen de Kerk van de Nazarener ruimte is voor een doorkruising van deze twee hoofdpaden van de doop. Als een jongere die als baby gedoopt is, behoefte heeft aan een ritueel dat hem of haar meer zegt dan wat er beschikbaar is in een belijdenis

⁷ Een andere vorm van voorafgaande genade is dat zelfs mensen die nooit over God gehoord hebben, toch de eigenschappen van God kunnen zien in de schepping (Romeinen 1:19 & 20), of het feit dat wij toch kunnen ademen en leven, wanneer wij ons van God afkeren. Voorafgaande genade is ook de genade waarvan mensen getuigen die zeggen dat God 'aan hen trok' voordat zij zelf tot bekering zijn gekomen. Deze voorafgaande genade omringt elk persoon en elk kind dat in de wereld komt. De kinderdoop en de opdracht van kinderen geeft hier op een prachtige manier uiting aan.

ritueel, is er ruimte voor een volwassenendoop. Deze doop zal niet gezien worden als een verloochening van de babydoop, eerder als een herhaling of zelfs bevestiging van de babydoop. De doop blijft een reinigingsritueel. In sommige gevallen zou het misschien zelfs aan te raden zijn: bijvoorbeeld, bij mensen die eerst een tijdje bij God vandaan geleefd hebben en nu terugkomen. Het zou juist de vergeving van God kunnen uitdrukken naar hen toe. Het is echter goed om te benoemen dat de kinderdoop over het algemeen in lijn staat met het doen van belijdenis op volwassen leeftijd, terwijl het opdragen van kinderen in lijn staat met de volwassenendoop.

De plaats van lidmaatschap van de kerk

Het afleggen van belijdenis van het geloof en de beloftes om verder te leven met God worden vaak gekoppeld aan lidmaatschap van de kerk. Enerzijds is dit logisch. Als gelovige leeft men niet op een eiland. Je maakt deel uit van het gezin van God. Door belijdenis af te leggen, laat je ook merken dat je bij het gezin van God hoort. En de uitdrukking van het gezin van God in de wereld is de kerk. Anderzijds is er in onze samenleving een verscheidenheid aan 'smaken' van kerken gekomen dat het onmogelijk maakt om het 'deel zijn van het gezin van God' automatisch te koppelen aan één bepaalde 'smaak'. Het is niet langer zó dat één bepaalde kerkelijke gemeenschap het 'ware' gezin van God vertegenwoordigt. Gods gezin stijgt over de grenzen van de verschillende kerkgenootschappen heen.

De Kerk van de Nazarener is ervan bewust dat zij geen alleenrecht heeft op het kerk-zijn. Lidmaatschap in de Kerk van de Nazarener is gekoppeld aan de structuur van de organisatie. Hoewel alleen mensen die bewust geloven en een heilig leven nastreven lid mogen worden van deze kerk, is het niet zo dat iedereen die bewust gelooft en een heilig leven nastreeft automatisch als lid gezien wordt. Deze mensen zijn echter wel erkend als lid van de grensoverschrijdende algehele Kerk van God, die over de grenzen van tijd, plaats en overtuiging heen gaat. De plaatselijke Kerk van de Nazarener is een structuurvorm die de algehele Kerk, of gezin, van God dient. Leden van deze kerk kiezen bewust om deze structuur mede te ondersteunen en vorm te geven.

Omdat de Kerk van de Nazarener kerkgenootschappen ziet als structuren die de algehele Kerk van God dienen, is het niet gepast om in een belijdenisritueel de gelovige aan één bepaalde vorm van deze structuren vast te leggen. Hij/zij legt belijdenis af van zijn/haar geloof, niet van zijn/haar voorkeur aan structuurvorm. Maar omdat de uitdrukking van het algehele gezin van God zich uitdrukt in de kleinere kring van gemeenschappen, is het wel passend en aan te raden het belang ervan te noemen. Net als er gevraagd wordt naar het geloof en de intentie om een heilig leven voor God na te streven, mag er gevraagd worden dat deze persoon zich ook aansluit bij een geloofsgemeenschap waar hij/zij het gezin-zijn van God kan ervaren, en kan uitdrukken. Zij hebben niet alleen broeders en zusters in Christus, zij zijn ook een broeder of een zuster.

Conclusies

De doop is een reinigingsritueel dat uiting geeft aan het feit dat het goed is tussen die persoon en God, en daardoor ook tussen die persoon en de gemeenschap van gelovigen. Zo hoort de doop bij de bekering van een leven zonder God, naar een leven met God. En de doop kan ook horen bij het begin

van het leven van een kind dat binnen het gezin van God geboren wordt. Ook dan wordt aangegeven dat deze persoon rein is, en volwaardig deel uitmaakt van het gezin van God.

Uit de praktijk blijkt het dat mensen doorgaans behoefte hebben aan overgangsriten. Als iemand als baby gedoopt is, heeft hij/zij vaak behoefte aan een moment van belijdenis doen tegenover God en de geloofsgemeenschap bij de overgang van kind-zijn naar het 'staan op eigen voeten', het nemen van eigen verantwoordelijkheid voor het leven. In plaats van belijdenis kan zo iemand ook kiezen voor de volwassenendoop. Als gelovige ouders kiezen om deoop uit te stellen tot hun kind er zelf voor kan kiezen, hebben zij er vaak behoefte aan om hun baby op te dragen aan God om zo uiting te geven aan het feit dat hun baby wel deel uit maakt van het gezin van God.

Binnen de Kerk van de Nazarener erkennen wij dat de doop een heel speciaal moment in kan nemen in het leven van een gelovige. Wij geven bewust ruimte aan verschillende voorkeuren van de vormen en momenten van de doop. De doop is belangrijk omdat het rein-zijn tegenover God uitdrukt. Terwijl predikanten en gemeenteleden eigen voorkeuren kunnen hebben wat betreft vorm en moment, de keuze laten we over aan de gelovige of de gelovige ouders zelf. Ouders kunnen hun kinderen laten dopen, of laten opdragen in de hoop dat zij later zelf een keuze maken om belijdenis te doen, of zich te laten dopen. Het is aan te bevelen om als gemeente de behoefte aan een overgangsrite serieus te nemen, en naast de doop ook een officieel belijdenis moment aan te bieden aan de jongeren die als baby gedoopt zijn.

De Kerk van de Nazarener zal de doop noch de belijdenis aan lidmaatschap koppelen. En toch past, bij zowel een belijdenis moment als bij een (volwassenen) doop moment, een aanbeveling om zich aan te sluiten aan een lokale gemeenschap van gelovigen. Men kan niet op een eilandje christen zijn. Een belangrijk deel van het leven van een heilige leven gebeurt in gemeenschap met andere gelovigen.

Stephen Overduin (Rotterdam, 7 oktober 2011)

Dit document is grotendeels overgenomen van een artikel van Gabi Markusse-Overduin

Aanbevolen literatuur:

Staples, Rob L. Outward Sign and Inward Grace – The place of sacraments in Wesleyan Spirituality, Kansas City: Beacon Hill, 1991.

Van de Poll, Evert. Dopen en laten dopen – Een Bijbelse opdracht in de praktijk. Gideon: Hoornaar, 1995.